

2.3. Економічний патріотизм та національна ідея в системі екологічної стратегії

Будь-який комплексний аналіз певної суспільної проблеми неодмінно включає як складову частину розгляд та аналіз питань світоглядно-ідеологічного характеру. Не є винятком у цьому контексті, як ми уже переконалися при розгляді проблеми охорони довкілля у попередніх параграфах, і питання екологічної стратегії сучасної України.

Сама екологічна стратегія уявляється складовою частиною національної екологічної політики, що охоплює питання теорії і практики охорони довкілля та гармонізації відносин у системі “суспільство та природа”. Вона тісно пов’язується з інтересами, цілями та завданнями, які ставлять перед собою члени даного суспільства. Водночас, вона знаходиться у безпосередній залежності, з одного боку, від державної політики, визначення певних її пріоритетів, а з другого – від тих світоглядних засад, які покладені в основу цієї політики і є усталеними стереотипами масової свідомості. По суті, це мистецтво розподілу й застосування широкого кола заходів із метою досягнення коротко- і довгострокових цілей поточної екологічної політики.

При формуванні екологічної стратегії передусім необхідно забезпечити гармонійне поєднання екологічних, національних та економічних інтересів суспільства і держави.

Із свободою виробляти тісно пов’язана свобода вибору особою певного виду праці, на яку вона здатна, товарів та послуг у межах особистих грошових доходів. Вільний вибір праці є одним із основних прав людини, що забезпечує їй відповідний рівень добробуту, виходячи з її здібностей та кваліфікації, дає можливість найбільш ефективним способом поєднати економічні інтереси держави та особи. Забезпечення цієї умови є для України життєво важливою проблемою не тільки тому, що кількість офіційно зареєстрованих безробітних залишається значною, а суб’єктів прихованого безробіття (вимушеної неповної зайнятості) – ще більше (в середньому у п’ятеро порівняно з кількістю офіційно зареєстрованих безробітних). Таке становище вилучає з активної економічної діяльності висококваліфікованих працівників, які не мають можливості забезпечити себе та свої родини належним матеріальним добробутом, втрачають економічний патріотизм, упевненість у завтрашньому дні, свій трудовий потенціал та професійні навички, що не тільки соціально, а й економічно небезпечно, адже змушує їх підтримувати свій добробут не завжди дозволеною діяльністю, що мало відповідає економічному патріотизму, примушує вживати дешеві, часто еколого-небезпечні продукти харчування і відповідно створювати ринок для них, найматися на різні дешеві роботи, у процесі виконання яких традиційно ігноруються екологічні вимоги.

Свобода вибору товарів та послуг у межах отриманих грошових доходів не тільки забезпечує задоволення потреб населення, а й формує зворотній зв’язок із виробництвом шляхом визначення споживчої якості товарів і послуг та фінансової підтримки виробництва.

Необхідно підкреслити, що платоспроможний попит населення є одним із основних джерел фінансування вітчизняної економіки. Але мова йде не про необхідність примушувати споживача¹ купувати вітчизняні товари, а про створення умов, при яких, по-перше, купувати вітчизняні товари було б вигідніше і, по-друге, забезпечується своєчасна виплата належних населенню коштів. Досить сказати, що станом на 10 січня 1999 р. заборгованість із виплати заробітної плати в Україні становила 6,5 млрд грн., у тому числі у частині бюджетного фінансування – 882 млн грн. Незважаючи на подальшу стійку тенденцію до зниження цих показників (у 2000 р. – відповідно до 6,4 та 542, у 2001 р. – до 4,9 та 262), нинішні їх обсяги все ще залишаються значними – відповідно 2,2 млрд грн. та 22 млн грн. за станом на 1 вересня 2003 р. Схильний вважати, що сьогодні ми вправі говорити про узгодження екологічного законодавства та законодавства про захист прав споживача. **Оскільки ми живемо у суспільстві споживачів (товарів, послуг, інформації, рекреаційних ресурсів і т.п.), можемо говорити, що екологічні права і свободи громадян мають бути імplementовані у законодавство про захист прав споживача, а при розробці проекту Екологічного кодексу України² варто врахувати законодавство про захист прав споживачів (див. рис.8).**

¹ Див.: Костицький В.В., Осетинська Г.А. Закон захищає права споживача. – К., 2001.

² Костицький В.В. Екологічне право України: деякі проблеми теорії та кодифікації // Право України. –1998. – №1. – С.67; його ж: Українське екологічне законодавство ХХ століття / Зб. тез міжнародної конференції, присвяченої 70-річчю ЗУНР. – 1-3 листопада 1993 р. – Івано-Франківськ.

Рис.8. ВЗАЄМОДІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

ЕКОЛОГІЧНЕ ЗАКОНОДАВСТВО	1	ЗАКОНОДАВСТВО ПРО ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	

- 1 – право на екологічно чисті продукти харчування;
- 2 – право на екологічну інформацію про стан довкілля та предмети споживання;
- 3 – право на екологічно безпечні товари широкого вжитку;
- 4 – право на екологічно безпечні умови отримання послуг;
- 5 – право на екологічне виховання і екологічну освіту;
- 6 – право на екологічно безпечне виробництво споживчих товарів.

Саме в умовах глобалізації економіки доречно говорити про екологічний патріотизм як систему правових, економічних, соціальних і моральних імперативів держави та ціннісних установок громадянського суспільства, спрямованих на захист товарного ринку від еколого-небезпечних товарів, національної економіки – від еколого-небезпечних виробництв, природних ресурсів – від нерационального використання та експорту сировини, довкілля у цілому – від забруднення розміщення еколого-небезпечних відходів та транскордонних забруднень зокрема (див. рис.10).

Запровадження дієвого механізму охорони довкілля та використання природних ресурсів в Україні залежить від розв'язання комплексу як внутрішніх для сфери природокористування, так і зовнішніх, пов'язаних із загальноекономічною ситуацією, організаційних, технологічних, фінансових проблем.

Рис.10. ЕКОЛОГІЧНИЙ ПАТРІОТИЗМ

